

ФІНАНСОВО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У МИТНІЙ СФЕРІ

Питанням правового регулювання фінансової відповідальності присвячено достатню кількість різноманітної наукової літератури. В аспекті наукової розробки цієї проблеми особливої уваги заслуговує фундаментальна праця А. Іванського, в якій зроблено теоретичний аналіз фінансово-правової відповідальності [1]. Науковцем досліджено сутність фінансово-правової відповідальності, фінансового правопорушення, фінансово-правових санкцій та здійснено диференціацію зазначених правопорушень і санкцій.

Проблеми юридичної відповідальності суб'єктів фінансового права у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України аналізувала Е. Дмитренко [2]. Вчена комплексно висвітлила інститут фінансової відповідальності суб'єктів фінансових відносин та визначила його місце у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки, детально розглянула підстави відповідальності суб'єктів фінансового права та їх вплив на фінансову безпеку України, виокремила проблеми застосування фінансової відповідальності за бюджетні, податкові правопорушення, правопорушення у сфері державних (місцевих) запозичень, грошового обігу та розрахунків, валютного регулювання та фінансової безпеки держави. Попри значне зацікавлення науковців проблематикою фінансово-правової відповідальності чимало питань і досі залишаються поза увагою юристів-фінансистів. Зокрема, це стосується фінансової відповідальності у сфері митного регулювання.

Глибокі соціально-економічні та політичні зміни, що відбуваються у нашій країні, зумовлюють необхідність перегляду та вдосконалення її правової й фінансової систем, приведення до відповідності з тими завданнями, які висуває перед собою суспільство і держава на даному етапі свого розвитку. Особливу увагу доцільно приділити тим її інститутам, регулювання яких потребує наукового осмислення та радикальних перетворень. Сьогодні до складу таких можна віднести відповідальність за порушення митного законодавства.

Аналіз чинного законодавства України дозволяє зробити висновок, що відповідальність за порушення митного законодавства є міжгалузевим правовим інститутом, який об'єднує в собі норми різних галузей законодавства. Так, за порушення митних правил передбачена

адміністративна відповідальність (ст. ст. 458–485 Митного кодексу України (далі – МК України); за переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї, боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, а також наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, передбачена кримінальна відповідальність (ст. ст. 201, 305 Кримінального кодексу України); за вчинення правопорушень, пов'язаних з підприємницькою діяльністю у митній сфері, передбачена цивільна відповідальність (наприклад, митно-брокерська діяльність – ст. 416–419 МК України).

Обов'язковою умовою переміщення товарів через митний кордон України та розпорядження ними згідно з заявленим режимом є сплата митних платежів. Згідно ч. 2 ст. 1 МК України відносини, пов'язані із справлянням митних платежів, регулюються цим Кодексом, Податковим кодексом України (далі – ПК України) та іншими законами України з питань оподаткування [3]. Відповідно до пп. 6 п. 2 ст. 544 МК України одним із завдань митниці є забезпечення справляння митних платежів, контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосування заходів щодо їх примусового стягнення у межах повноважень, визначених цим Кодексом, ПК України та іншими актами законодавства України [3]. У п. 27 ч. 1 ст. 4 МК України зазначено, що до митних платежів відноситься мито, акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції) [3]. Відповідно до пп. 14.1.113 п. 14.1 ст. 14 ПК України митні платежі це податки, що відповідно до цього Кодексу або митного законодавства справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України та контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи [4]. Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, митом регламентуються Розділом IX Глави 42 МК України, акцизного податку та податку на додану вартість – Розділами V та VI ПК України.

Загальновідомо, що правові основи оподаткування є інститутом фінансового права. Тому фінансово-правові норми регулюють відносини, пов'язані з митними платежами, і ці відносини у деякій мірі є предметом фінансового права, а саме є податковими відносинами, норми яких регламентують процес фінансової діяльності у напрямку акумулювання доходів бюджетної системи.

У випадку неналежного виконання обов'язку із сплати митних платежів може бути застосована фінансово-правова відповідальність (ст. ст. 109–1281 Глави 11 ПК України) [4]. Слід також зазначити, що згідно ч. 1 ст. 302 МК України після закінчення встановлених цим Кодексом та ПК України строків сплати митних платежів на суму податкового боргу нараховується пеня у розмірі та порядку, визначених ПК України [3]. Відповідно до ч. 1 ст. 303 МК України у разі несплати або неповної сплати митних платежів у встановлений строк такі платежі стягуються в порядку та строки, визначені ПК України [3].

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що поряд з адміністративною, кримінальною, цивільною, є також і фінансова відповідальність за порушення митного законодавства. Фінансова відповідальність за порушення митного законодавства – це правовідносини, що виникають у зв'язку з вчиненням фінансового правопорушення у сфері державної митної справи, змістом яких є застосування уповноваженими державними органами до правопорушника заходів покарання, передбачених фінансово-правовими санкціями. Означений вид юридичної відповідальності може бути застосований за невиконання або неналежне виконання обов'язку зі сплати митних платежів та за порушення порядку здійснення валютних операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності у вигляді штрафу та/або пені. Вивчення характерних ознак фінансової відповідальності у митній сфері дає підстави для твердження про існування інституту фінансової відповідальності у сфері митного регулювання. Разом з цим інститут фінансової відповідальності у сфері митного регулювання недостатньо регламентований чинним законодавством України, йому притаманна низка проблемних моментів і він потребує подальших наукових розвідок.

Література:

1. Іванський А. Й. Фінансово-правова відповідальність: теоретичний аналіз: монографія. Одеса: Юридична література, 2008. 504 с.
2. Дмитренко Е. С. Юридична відповідальність суб'єктів фінансового права у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 592 с.
3. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.